

**CENTRUM BADANIA
OPINII SPOŁECZNEJ**

**INSTYTUT SPRAW
PUBLICZNYCH**

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

<http://www.cbos.pl>
sekretariat@cbos.pl

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
OŚRODEK INFORMACJI 693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. FLORY 9
00 - 586 W A R S Z A W A
TELEFAX (48-22) 845-68-62
TEL. (48-22) 845-68-58

<http://www.isp.org.pl>
isp@isp.org.pl

BS/46/2001

BRYTYJCZYCY I POLACY O ROZSZERZENIU UNII EUROPEJSKIEJ

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, KWIECIEŃ 2001

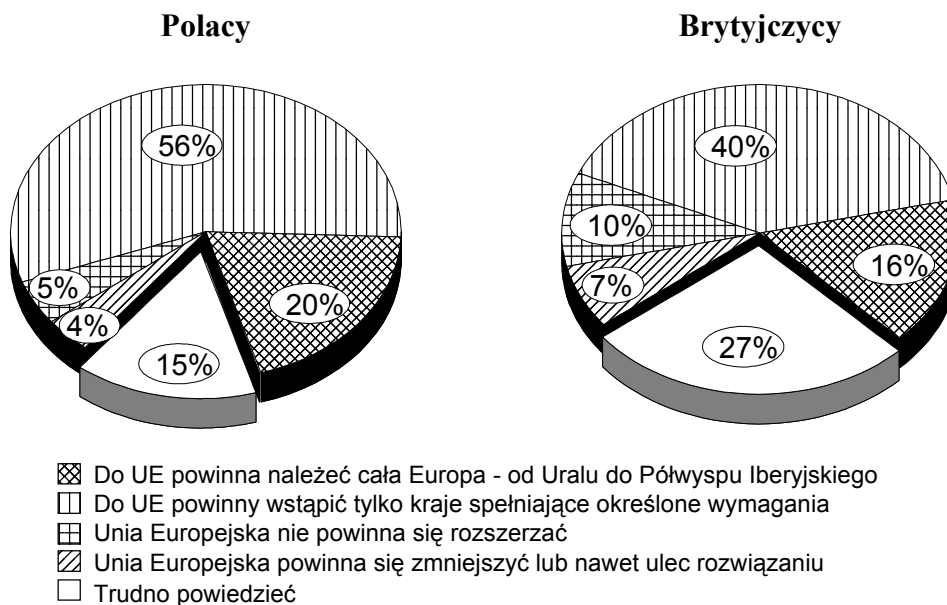
PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

W ramach badania dotyczącego wizerunku Polski i Polaków wśród Brytyjczyków oraz postrzegania Wielkiej Brytanii i jej mieszkańców przez Polaków¹ poruszona była też sprawa poglądów Polaków i Brytyjczyków na temat rozszerzenia Unii Europejskiej oraz opinii o spodziewanych skutkach przyjęcia Polski do tej organizacji.

Jak wiadomo do Unii Europejskiej należy obecnie 15 państw Europy Zachodniej, a wśród nich Wielka Brytania. O przyjęcie stara się dalszych 12 krajów, w tym także Polska. Jaki powinien być ostateczny zasięg, kształt terytorialny Unii Europejskiej? Wśród obecnych członków Wspólnoty pojawiają się różne opinie na ten temat. Co myślą o tym mieszkańcy Wielkiej Brytanii, będącej już członkiem Unii, a jakie jest zdanie na ten temat Polaków, mieszkańców jednego z krajów prowadzących negocjacje w sprawie członkostwa?

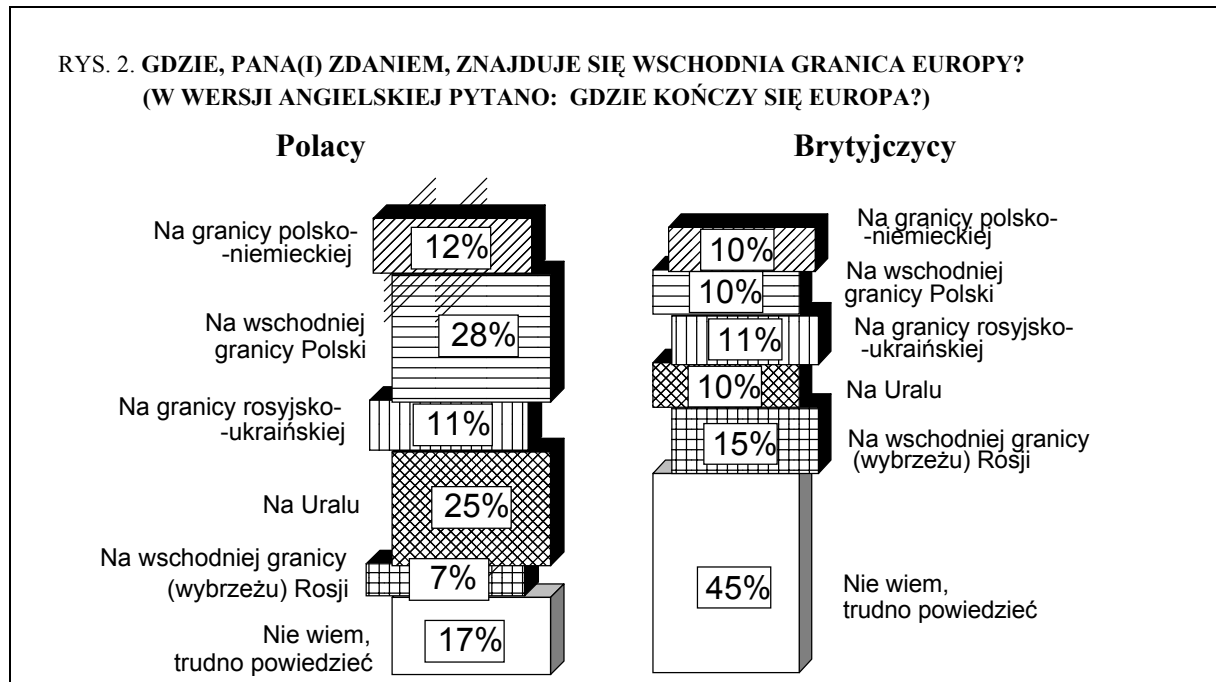
¹ Badanie stanowi element większego programu badawczego Instytutu Spraw Publicznych „Wzajemny wizerunek Polaków i mieszkańców Unii Europejskiej”. Porównanie polsko-brytyjskie dokonane zostało z inicjatywy Ambasady Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej w Warszawie, która sfinansowała realizację badania w Wielkiej Brytanii. W Polsce badanie przeprowadzone zostało w ramach statutowej działalności CBOS, w dniach 2-5 marca 2001 roku, jako część ankiety „Aktualne problemy i wydarzenia”, obejmującej reprezentatywną próbę losowo-adresową dorosłej ludności, liczącą 1050 osób. W Wielkiej Brytanii badanie zrealizowane zostało przez instytut ICM Research w dniach 3-14 lutego 2001 roku na reprezentatywnej próbie udziałowej liczącej 1013 dorosłych osób. Wyniki badania zawarte są w komunikatach CBOS/ISP: „Brytyjczycy o Polakach, Polacy o Brytyjczykach”, marzec 2001 oraz „Brytyjczycy i Polacy o sobie i wzajemnych kontaktach”, kwiecień 2001.

RYS. 1. KTÓRE Z PONIŻSZYCH STWIERDZEŃ NAJLEPIEJ WYRAŻA PANA(I) POGLĄDY NA TEMAT PRZEWIDYWANEGO ROZSZERZENIA UNII EUROPEJSKIEJ?

Zarówno wśród Polaków, jak i wśród Brytyjczyków najczęstszy jest pogląd, że do Unii Europejskiej powinny należeć jedynie kraje spełniające określone wymagania, choć Polacy są w tym względzie bardziej restrykcyjni. Brytyjczycy dwukrotnie częściej niż Polacy sprzeciwiają się rozszerzaniu Unii bądź też opowiadają się nawet za jej rozwiązaniem, a niemal dwukrotnie częściej deklarują brak zdania w sprawie docelowego kształtu Unii. Być może dla nich nie jest to kwestia tak ważna jak dla Polaków. Stanowiska w tej sprawie nie zajmuje ponad jedna czwarta mieszkańców Wielkiej Brytanii i niespełna jedna siódma Polaków (wśród Polaków są to przede wszystkim osoby z wykształceniem niższym niż średnie, a więc zapewne mało zorientowane).

Towarzyszy temu zadziwiająco wysoki odsetek Brytyjczyków, którzy nie mają zdania na temat tego, gdzie faktycznie kończy się Europa.

Niezależnie od wątpliwości, jakie mają Brytyjczycy przy określaniu „granicy Europy”, między Polakami a Brytyjczykami zarysowuje się w tej sprawie jeszcze jedna znamienna różnica. Otóż respondenci brytyjscy dwukrotnie częściej niż polscy zaliczają do Europy całą Rosję, łącznie z jej azjatycką częścią. Ponieważ jednak blisko połowa Brytyjczyków nie wypowiedziała się w tej sprawie, zasadne będzie porównanie opinii tych badanych z obydwu krajów, którzy określili, gdzie ich zdaniem kończy się Europa. Okazuje się, że wówczas różnica ta jest jeszcze większa (ponadtrzykrotna): 8% badanych Polaków wobec 27% Brytyjczyków, mających w tej sprawie wyrobiony pogląd, uważa wschodnie wybrzeże Rosji za granicę Europy na wschodzie.

Warto w tym miejscu zwrócić jeszcze uwagę na częstotliwość wskazywania granicy polsko-niemieckiej jako wschodniej granicy Europy, czyli umieszczania Polski już poza Europą. Otóż Brytyjczycy widzą Polskę poza „Europą” niemal tak samo często jak sami Polacy. Gdy weźmiemy pod uwagę, tak jak poprzednio, tylko tych respondentów, którzy potrafili wypowiedzieć się w tej sprawie, okazuje się, że „wyklucza” Polskę z Europy 17% Brytyjczyków i 14% Polaków. Można więc powiedzieć, że na temat przynależności Polski do Europy poglądy Brytyjczyków nie odbiegają od poglądów samych Polaków.

POSTRZEGANIE SKUTKÓW PRZYJĘCIA POLSKI DO UNII EUROPEJSKIEJ

W obydwu krajach badani wypowiedzieli się również na temat przewidywanych następstw przyjęcia Polski do Unii Europejskiej. Chodziło o spodziewane skutki na płaszczyźnie osobistej (pytano o to techniką projekcyjną „dla ludzi takich jak Pan(i)”), interesów kraju (Polaków - dla Polski, Brytyjczyków - dla Wielkiej Brytanii) oraz interesów Unii Europejskiej jako całości.

Tabela 1

Czy przyjęcie Polski do Unii Europejskiej będzie miało skutki:								
	głównie pozytywne		zarówno pozytywne, jak i negatywne		głównie negatywne		Trudno powiedzieć	
	Polacy	Brytyjczycy	Polacy	Brytyjczycy	Polacy	Brytyjczycy	Polacy	Brytyjczycy
w procentach								
– dla ludzi takich jak Pan(i)	26	20	42	34	15	10	17	36
– dla Twojego kraju	32	20	41	33	16	12	10	35
– dla Unii Europejskiej	49	22	35	33	2	10	14	35

Ujawniły się tutaj, ogólnie rzecz biorąc, dwie wyraźne różnice pomiędzy badanymi w obydwu krajach. Brytyjczycy znacznie częściej niż Polacy (dwu-, a nawet trzykrotnie częściej, zależnie od tego, o który aspekt sprawy pytaliśmy) mieli trudności z przedstawieniem swojego zdania na ten temat. Wiąże się to zapewne z różnicą znaczenia tej kwestii dla Polski i dla Wielkiej Brytanii. W Polsce jest to sprawa pierwszoplanowa, pociągająca za sobą wielorakie bezpośrednie skutki dla obywateli i będąca od dłuższego czasu przedmiotem społecznego dyskursu i wielu kontrowersji. W Wielkiej Brytanii zaś integracja Polski z Unią Europejską nie przyciąga aż takiej uwagi opinii publicznej, toteż co trzeci Brytyjczyk powstrzymał się od oceny skutków tego procesu na wszystkich trzech płaszczyznach.

Druga różnica między Polakami a Brytyjczykami w postrzeganiu tych skutków polega na tym, że Brytyjczycy w podobny sposób odnoszą się do każdego z trzech ocenianych aspektów - osobistego, dla kraju i Unii jako całości. Natomiast opinie Polaków są bardzo

wyraźnie zróżnicowane - tylko nieliczni przewidują, że przystąpienie naszego kraju do Unii Europejskiej przyniesie państwom Piętnastki głównie negatywne skutki, a niemal połowa jest zdania, że będą to przede wszystkim efekty pozytywne. Gorzej postrzegane są skutki dla Polski - co trzeci polski respondent jest dobrej myśli, ale co szósty spodziewa się głównie następstw negatywnych. Natomiast najrzadziej oczekiwane są pozytywne skutki na płaszczyźnie osobistej („dla ludzi takich jak Pan(i)”) - liczy na nie tylko co czwarty badany Polak.

Wśród Polaków opinie o pozytywnych bądź negatywnych wynikach integracji z UE w płaszczyźnie osobistej są silnie związane² z opinią o skutkach tego procesu dla kraju, nie wiążą się natomiast w sposób statystycznie istotny z opinią o skutkach dla Unii Europejskiej. Występuje natomiast istotny, ale znacznie słabszy³ związek opinii o skutkach dla Polski i dla Unii Europejskiej.

W Polsce głównie pozytywnych skutków przyjęcia naszego kraju do Unii Europejskiej w płaszczyźnie osobistej spodziewają się najczęściej ludzie młodzi (46% w grupie wieku 18 - 24 lata), a przede wszystkim uczniowie i studenci (61%). Pozytywnym przewidywaniom sprzyja także zadowolenie z sytuacji materialnej (47% oceniających ją jako dobrą), przynależność do kadry kierowniczej i inteligencji (45%), wyższe wykształcenie (40%) oraz zamieszkiwanie w wielkich miastach (39% badanych w miastach liczących powyżej 500 tys. ludności).

Opracował

Michał STRZESZEWSKI

² Współczynnik korelacji Pearsona = 0,70.

³ Współczynnik korelacji Pearsona = 0,13.

A N E K S

Tabela 1. Które z poniższych stwierdzeń najlepiej wyraża Pana(i) poglądy?
 1 - Do Unii Europejskiej powinna należeć cała Europa - od Uralu na wschodzie do Półwyspu Iberyjskiego na zachodzie; 2 - Do Unii Europejskiej powinny wstąpić tylko kraje spełniające określone wymagania; 3 - Unia Europejska nie powinna się rozszerzać; 4 - Unia Europejska powinna się zmniejszyć lub nawet ulec rozwiązaniu; 5 - Nie wiem, trudno powiedzieć

	(%)					
	1	2	3	4	5	Liczba osób
Ogółem	20	56	5	4	15	1050
Płeć						
Mężczyźni	17	61	5	6	11	498
Kobiety	23	52	4	3	18	552
Wiek						
18-24 lat	20	64	6	4	7	150
25-34	16	63	4	2	14	186
35-44	27	56	4	6	6	192
45-54	18	61	8	4	10	224
55-64	21	54	4	4	18	122
65 lat i więcej	19	40	2	4	36	176
Miejsce zamieszkania						
Wieś	20	46	6	5	22	382
Miasto do 20 tys.	18	65	3	1	13	114
20-100 tys.	22	60	5	5	8	203
101-500 tys.	19	63	3	3	12	226
501 tys. i więcej mieszk.	20	63	6	2	9	125
Wykształcenie						
Podstawowe	16	45	4	5	30	291
Zasadnicze zawodowe	27	47	6	4	15	287
Średnie	18	68	4	4	6	358
Wyższe	19	71	4	2	4	114
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	20	67	5	3	5	66
Prac.umysł.niż.szczebła	15	70	6	4	5	99
Pracownicy fiz.- umysł.	31	60	1	1	7	86
Robotnicy wykwalifikowani	19	63	8	2	9	109
Robotnicy niewykwalifik.	15	61	6	10	8	42
Rolnicy	20	42	6	9	22	47
Pracujący na własny rach.	28	67	3	0	2	40
Bierni zawodowo						
Renciści	16	45	6	4	29	115
Emeryci	21	44	3	5	27	204
Uczniowie i studenci	12	75	0	0	4	72
Bezrobotni	21	50	9	7	17	119
Gospodynie domowe i inni	26	62	0	1	10	52
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	19	66	5	4	6	183
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	19	67	4	4	6	93
sekt. pryw. poza rolnict.	23	62	4	1	10	200
prywatnym gosp. rolnym	20	37	11	9	23	56
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	24	43	8	6	19	143
276-399	20	49	6	9	15	128
400-549	16	57	6	3	19	197
550-799	21	58	2	3	15	148
Powyżej 799 zł	21	64	5	3	7	165
Ocena własnych war. mater.						
Źle	19	50	6	6	19	388
Średnie	22	56	5	3	14	450
Dobre	18	70	2	3	7	212
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	25	46	7	4	19	75
Raz w tygodniu	18	58	3	4	17	525
1-2 razy w miesiącu	17	59	5	4	16	152
Kilka razy w roku	26	56	8	2	8	182
W ogóle nie uczestniczy	20	54	7	6	10	112
Poglądy polityczne						
Lewica	22	60	5	4	9	325
Centrum	19	61	4	3	13	314
Prawica	20	57	6	6	11	229
Trudno powiedzieć	17	42	5	3	33	183

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, przyjęcie Polski do Unii Europejskiej będzie miało pozytywne czy negatywne skutki dla ludzi takich jak Pan(i)?
 1 - Głównie pozytywne; 2 - Zarówno pozytywne, jak i negatywne;
 3 - Głównie negatywne; 4 - Nie wiem, trudno powiedzieć

(%)

	1	2	3	4	Liczba osób
Ogółem	26	42	15	17	1050
Płeć					
Mężczyźni	30	43	15	12	498
Kobiety	23	41	15	22	552
Wiek					
18-24 lat	46	41	11	2	150
25-34	27	48	9	16	186
35-44	26	41	18	15	192
45-54	25	42	21	12	224
55-64	19	46	13	22	122
65 lat i więcej	14	33	15	38	176
Miejsce zamieszkania					
Wieś	20	34	20	25	382
Miasto do 20 tys.	24	42	16	17	114
20-100 tys.	28	49	12	12	203
101-500 tys.	28	48	11	14	226
501 tys. i więcej mieszk.	39	43	10	9	125
Wykształcenie					
Podstawowe	15	36	19	29	291
Zasadnicze zawodowe	24	44	17	15	287
Średnie	32	43	13	12	358
Wyższe	40	48	4	8	114
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	45	46	2	7	66
Prac. umysł. niż. szczebla	31	46	12	11	99
Pracownicy fiz.-umysł.	28	51	8	14	86
Robotnicy wykwalifikowani	25	45	12	18	109
Robotnicy niewykwalifik.	18	54	21	8	42
Rolnicy	5	37	40	18	47
Pracujący na własny rach.	32	30	19	18	40
Bierni zawodowo					
Renciści	11	42	23	24	115
Emeryci	16	38	12	34	204
Uczniowie i studenci	61	33	3	3	72
Bezrobotni	31	39	24	6	119
Gospodynie domowe i inni	24	44	10	22	52
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	27	48	13	12	183
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	45	38	7	9	93
sekt. pryw. poza rolnict.	29	48	9	14	200
prywatnym gosp. rolnym	7	34	43	16	56
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	15	44	21	20	143
276-399	22	43	22	12	128
400-549	26	43	12	19	197
550-799	20	44	18	18	148
Powyżej 799 zł	37	40	9	14	165
Ocena własnych war. mater.					
Złe	17	41	21	21	388
Średnie	24	44	14	18	450
Dobre	47	39	5	9	212
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	18	38	16	28	75
Raz w tygodniu	25	42	15	18	525
1-2 razy w miesiącu	26	42	15	17	152
Kilka razy w roku	32	44	12	13	182
W ogóle nie uczestniczy	29	40	17	14	112
Poglądy polityczne					
Lewica	23	43	20	15	325
Centrum	27	44	14	15	314
Prawica	33	45	10	12	229
Trudno powiedzieć	22	32	13	33	183